

KÄLLKOLL CORONA

Avsnitt 8

Corona i maktens korridorer
Introduktion och arbetsblad

KÄLLKOLL CORONA

Programserien *Källkoll corona* består av 14 avsnitt där Jack Werner och Åsa Larsson går på djupet i nyhetsfloden, tittar på trender i sociala medier och tipsar om hur du kan bli bättre på källtillit och källkritik. Serien är en del av UR:s koncept Genomskåda – fem sätt att greppa din omvärld. Fler program finns samlade på temasidan urplay.se/tema/mik

MIK står för medie- och informationskunnighet, vilket handlar om att:

- förstå mediers roll i samhället
- kunna finna, analysera och kritiskt värdera information
- kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier.

Syfte

Programserien med tillhörande arbetsblad ger redskap och medvetenhet för att lättare kunna tolka och navigera i informationsflödet i en tid av pandemi och infodemi.

Kursplanekopplingar, årskurs 7-9

Samhällskunskap

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare och samhällets maktstrukturer.
- Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel sociala medier, webbplatser och dagstidningar.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden.

Svenska

Informationssökning och källkritik

- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kursplanekopplingar, Gy11

Gymnasieskolans uppdrag

[...] Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av. Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. [...]

Om arbetsbladet

Arbetsbladet är indelat i två delar:

- Den första delen är en introduktion till hela programserien *Källkoll corona*. Det är en bra förberedelse inför arbetet med det första avsnittet.
- Den andra delen är en avsnittspecifik del. Den innehåller diskussionsfrågor och övningar att arbeta enskilt eller tillsammans med.

Introduktion till programserien

MIK handlar både om dig som individ, och om samhället och medier i stort. Du har ett eget ansvar för hur du delar, tar emot och tolkar information. Är du en skeptiker, som står stadigt när information flödar förbi? Eller är du lite mer okritisk, och accepterar och tar emot ny information utan att värdera den särskilt mycket? Det är vanligt att man är lite av varje.

Vi kanske tror att vi är källkritiska och känsliga för lögnen och rykten. Men sanningen är att det är svårt att veta vad som är sant och vad som är falskt. Många rykten kan dessutom vara "halvsanningar" som bygger på något verkligt. Hur man hänger upp ett påstående, en nyhet eller ett rykte har betydelse för hur det kommer att tas emot. Jack och Åsa tycker att det är en bra idé att betrakta varje dag som första april, en dag då vi alla är källkritiska och sunt skeptiska till sådant vi ser och hör.

Fråga dig själv om det du sett eller hört

- verkar för bra (eller för dåligt) för att vara sant
- stämmer med sådant du redan vet eller känner till
- har förekommit också i andra och större kanaler
- finns i olika versioner.

Vad innebär det att vara källkritisk?

I vardagen finns många tillfällen att vara källkritisk. I den tid vi upplever just nu finns stort utrymme för rykten och lögnen. Ibland för att någon tjänar på att sprida dem. Ibland för att godtrogna människor feltolkar information och för den vidare på ett felaktigt sätt. Och ibland för att det kan kännas härligt att vara först med en nyhet, för att själv bli intressant och viktig.

- Vad innebär det för dig att vara källkritisk?
- Ge exempel på någon gång då du missat att vara källkritisk. Vad handlade det om? Hur fick du reda på sanningen?
- Vilka stora kanaler finns för att ta del av nyheter och information?

Vad påverkar dig?

Vi påverkas alla av de personer vi umgås med, följer i sociala medier, lyssnar på och influeras av. Ibland behöver man se på dem med kritiska ögon för att förstå hur de påverkar en.

- Vilka följer du på sociala medier? Finns det någon gemensam nämnare för de personerna?
- Vilka lyssnar du gärna på i din bekantskapskrets?
- Vilket budskap skickar du själv ut online och offline till dina kompisar och följare?
- Har du varit med om att rykten eller osanningar har fått stor spridning online eller offline? Berätta.

Ta emot och sprida vidare

Stanna upp och fundera innan du delar något vidare! Fundera över vilken skada du riskerar att göra med att dela, skicka vidare eller sprida rykten. Att hänga ut en person kan få ödesdigra konsekvenser.

- Vilket ansvar har du som mottagare av information?
- Är du en person som går igång på skvaller? Sprider du vidare rykten för att det är kul?
- Struntar du i att det är fejk? Vad kan ett sådant agerande leda till?

Konspirationsteorier

Vi människor har stort behov av information. När vi saknar information händer det att vi börjar tillverka den själva. Det kan också hända om den information som finns inte stämmer överens med det vi själva känner till. Några kända konspirationsteorier är de om månlandningen, Kennedymordet och Michael Jacksons död.

- Varför skapas konspirationsteorier i samband med stora händelser i världen?
- Hur skapas konspirationsteorier, tror du?
- Varför sprids rykten och felaktig information i samband med coronaviruset?
- Vad kan det leda till om en konspirationsteori får fäste och många börjar tro på den?

AVSNITT 8 – CORONA I MAKTENS KORRIDORER

Dagens hjälppaket

Corona har blivit mer än ett virus och en sjukdom. Världens länder använder krisen för maktspel och politik. Makthavare i olika länder måste hantera och balansera krisen, samtidigt som de vill behålla sina väljare. Att förmedla en positiv bild av sitt land till utlandet kan vara en del av politiken. Det kan handla om att visa vilken kapacitet man har för att klara av krisen. Sårbarheten hos mottagarna blir synlig när de inte på egen hand kan klara av sina behov.

Ryssland skickade hjälppaket till Italien, trots att relationerna mellan EU och Ryssland har försämrats de senaste åren. Paketets innehåll var enligt italiensk media ”80 % meningslöst”. Kina skickade läkare till bland annat Serbien för att stötta sjukvården. Är detta politik, eller vill de helt enkelt hjälpa till?

- Varför skickade Ryssland dessa hjälppaket, tror du?
- Den serbiske presidenten kysste Kinas flagga när kinesiska läkare anlände till landet. Varför gjorde han det, tror du?
- På vilket sätt är det politik att skicka hjälppaket, läkare och material mellan länder?
- Tror du att krisen kommer att leda till ökat eller minskat samarbete mellan EU och andra länder? Berätta hur du tänker.
- All hjälp är inte meningslös, men en del hjälp är inte till så stor hjälp. Vad betyder det?
- Vad kan ligga till grund för dåliga relationer mellan länder?

Dagens myndighet

Sveriges regering har en bräcklig sits, eftersom man har en minoritetsregering. I England är det enklare att styra, eftersom de ledande har majoritet och därför kan köra över sina motståndare. I Sverige finns dessutom självständiga ämbetsverk, *myndigheter*. Myndigheterna ger regeringen råd baserat på utredningar och expertutlåtanden. Det finns myndigheter inom olika områden. I denna kris behöver regeringen ta ställning till flera myndigheters råd och rekommendationer.

Det handlar nämligen inte bara om att minska smittspridningen. Andra viktiga områden att ta hänsyn till är ekonomi och stabilitet i landet. Regeringen måste därför väga samman råd från flera myndigheter för att fatta beslut. De beslut man fattar måste man sedan kunna försvara inför riksdagen. Att välja väg är alltså inte bara regeringens uppdrag – många samarbetar för att finna en så bra lösning som möjligt.

- Vilket uppdrag har Folkhälsomyndigheten?
- Vad betyder det att Folkhälsomyndigheten (och andra myndigheter) har ett långsiktigt perspektiv i arbetet med coronakrisen?
- På vilket sätt är det svårare för en minoritetsregering att hantera en kris i samhället än för en regering som har majoritet?
- Kan det finnas fördelar med att vara en minoritetsregering när man hamnar i kris? Ge exempel.
- Vem eller vilka tror du att regeringen lyssnar mest på när det gäller hanteringen av coronaviruset? Berätta hur du tänker.
- Svenska barn har en grundlagsskyddad skolgång. Vad betyder det, och vilken roll spelar det för att grundskolor inte har stängts i Sverige?

Dagens trumpna tal

President Donald Trump använde nyligen Sverige som ett dåligt exempel i ett tal om coronakrisen. Sverige hanterar inte krisen på samma sätt som USA, utan går sin egen väg. Svenska politiker tvingades efter talet bemöta faktafel och förklara sig för hela världen.

Det här är politik, liksom de hjälpsändningar som skickas mellan länder är politik. Det här är inte första gången som Trump använder Sverige som ett avvikande (och negativt) exempel.

Just nu finns inget svar på vad som är rätt och fel i hanteringen av coronakrisen. Allt är än så länge åsikter och prognoser. Det gör det extra svårt att bemöta tvärsäkra uttalanden om hur man ska göra. Så varför pekar Trump ut Sverige på det här sättet?

- Vad innebär det för oss svenskar att Trump uppmärksammar vårt sätt att hantera krisen?
- Varför pekar Trump ut Sverige i sitt tal?
- Vilka riktar sig Trump till när han lyfter fram Sverige på det här sättet?
- Vad är det som skiljer den svenska strategin från andra länders sätt att agera?
- Vilka fördelar kan du se med den svenska strategin? Ge exempel.
- Vilka nackdelar kan du se med den svenska strategin? Ge exempel.
- Varför använder man viruset som politik?

Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman i samarbete med UR

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).